

Relasjon
Reportasje

Engasjement Vegard og Torgeir Bruun Wyller

Brødrene Legehjerte

*Den ene broren har valgt livets begynnelse.
Den andre livets ende. Det gir overlegene
noe å tro på.*

TEKST *Tonje Egedius* FOTO *Tom A. Kolstad*

Han ble født i går. En liten gutt på 2290 gram som kom til verden seks uker for tidlig. På Akershus universitetssykehus er Vegard Bruun Wyller med på å overvåke pulsen hans og følge med på at han spiser og vokser som han skal. Om det så blir nødvendig å legge en sonde ned i magesekken hans. For barnelegens pasienter skal leve i 90 år til. Minst.

Noen mil lenger sørvest, på en akutt-geriatrik sengepost på Ullevål sykehus, er det Torgeir Bruun Wyllers ansvar å gjøre den tiden pasientene hans har igjen, best mulig. Unngå å se eldre som én grå masse, men finne ut hva hver enkelt trenger. Han bestemmer hvilken medisin pasientene skal få, og stabler gamle mennesker som har ligget så lenge at de har mistet muskulatur, på bena. Samarbeider med fysioterapeuter og sykepleiere, kontakter bydelene og snakker med pårørende. Men nå skal han ta en prat med Leif Johan Riegels i seng 114-2. Han har hatt lungebetennelse. I dag skal han hjem.

– Føler du deg ålreit nå, da? spør overlegen, med høy innestemme. – Er du som du var før du kom?

– Ja, svarer 85-åringen. – Det regner jeg med. ▶

Like. De har samme yrke, samme foreldre, samme tro, samme forskningsprosjekt og samme samfunnsengasjement. Kanskje ikke så rart brødrene Vegard og Torgeir Bruun Wyller har valgt å bli boende i samme hus som de vokste opp i.

► **MEDISINENS PARIAKASTE.** Når de ikke forsker eller er på sykehuset, bor Vegard og Torgeir Bruun Wyller i en gammel sveitservilla på Nordstrand. Her har de vokst opp, og her har de tenkt å bli. Ikke bare fordi det er et vakkert hus med en fin beliggenhet, men på grunn av fellesskapet. I første etasje bor moren, i annen Torgeirs familie og i tredje Vegard. I hans sofa sitter de, to brødre med rutete skjorter og rufsete hår, med en snikende følelse av at de lever i et samfunn som forakter svakhet, rangerer mennesket etter hva det makter, og skiller generasjonene fra hverandre. Når de diskuterer tiden de lever i, liker de ikke alltid det de ser.

Men den kristne etikken er opptatt av livets begynnelse og slutt. Kanskje er det derfor de tror på Gud. Kanskje er det derfor de er der de er. Fordi det er i livets ytterpunkter mennesket er mest avhengig av beskyttelse. Da må noen beskytte dem.

Som student opplevde Torgeir at eldre sto nederst på hierarkiet, både i samfunnet og helsevesenet. «Det kan ikke stemme», tenkte han. «Dette må det gå an å gjøre bed-

TORGEIR BRUUN WYLLER

[54]

Professor i geriatri ved Universitetet i Oslo og overlege ved Medisinsk klinikk, Oslo universitetssykehus.

Forsker på delirium og hjerneslag.

Har vært medisinsk redaktør i Tidsskrift for Den norske legeförening.

Leder for Helsetjenesteaksjonen.

re.» Siden har kvaliteten på eldreomsorgen opptatt ham.

– Geriatrien er på mange måter medisinsens pariakaste. Faget har hatt lav status blant leger og vært tvunget til å bevise sin nytte. Det er vist i høyt rangerte studier at det går bedre med eldre med akutte sykdommer hvis de får et geriatrisk tilbud. De som har fått en bred, tverrfaglig vurdering, lever lenger, og færre havner på sykehjem.

Torgeir liker at geriatrien har et bredt perspektiv, og forsøker å forstå sammenhenger hos pasienter med komplekse helseproblemer.

– Tanken på å jobbe et helt liv med ett organ ble for kjedelig for meg, sier han.

BARNELEGEN. For Vegard var yrkesvalget aldri opplagt. Da Torgeir begynte på medisin, gikk Vegard på barneskolen. Lenge var det eneste han visste at han ikke skulle bli lege. Helt til han begynte i 3. gym, og det gikk opp for ham at det var akkurat det han måtte.

Etter turnustjenesten ble han kastet inn i en intensivavdeling for barn. For en ung mann som sjelden var blitt

02

konfrontert med de store spørsmålene i livet, ble yrkeslivet et heftig møte med liv og død. Med barn som gikk ut og inn av de vonde situasjonene. Den tre år gamle gutten med en komplisert hjertefeil, som til tross for at han ble svimmel og sjanglet rundt, helt blå i ansiktet, fortsatte å løpe, med sverdet hevet. Fordi han var Kaptein Sabeltann.

– For små kreftpasienter som har mistet håret og drasser rundt på et stativ, er det fremdeles stas med karneval og prinsessekjoler, konstaterer barnelegen.

– Hvordan oppleves det ikke å klare å redde et barn?

– I begynnelsen var jeg redd for å gjøre feil. Nå har jeg lært meg å leve med redselen, men du venner deg aldri til at et barn dør. I de situasjonene blir jeg personlig berørt. Jeg har vært i noen minnestunder i kapellet.

I dag jobber overlegen med barn med medfødte hjertefeil. Tar ultralyd for å se om de har hull i hjertet eller om det er noe feil med hjerteklaffene. Noen ganger kan han berolige foreldrene med at hullet bare er to millimeter. Andre ganger må han dessverre meddele at det er syv, og at barnet må opereres.

VEGARD BRUUN WYLLER

[43]

Overlege på Barne- og ungdomsklinikken på Akershus universitetssykehus og professor II ved Universitetet i Oslo.

Tok doktorgrad på unge med ME (kronisk utmattelsessyndrom) i 2007.

Har skrevet en serie med 12 lærebøker som dekker pensumkravene i naturvitenskapelige fag på sykepleierstudiet.

01

Geriateren. Torgeir Bruun Wyller tar en siste samtale med Leif Johan Riegels før 85-åringen skal hjem fra Ullevål. Selv frykter ikke overlegen å bli gammel.
– Nå har jeg oppdratt så mange geriatere gjennom årene at jeg håper noen av dem vil ta vare på meg.

02

Barnelegen. – Jeg er glad i barn. Dessuten har barnemedisin en enorm bredde. Vi behandler alt fra premature spebarn på 500 gram til tenåringer på 100 kilo, forteller Vegard Bruun Wyller.

– Å fortelle noen at barnet deres har en hjertefeil, krever medfølelse. Noe annet ville være umenneskelig. Samtidig krever jobben at jeg beveger meg mellom det emosjonelle og det teknologiske. Skal jeg måle et hull i et hjerte, kan jeg ikke skjelve på hånden.

Heldigvis er barnemedisin et optimistisk fag. I dag blir de aller fleste barn friske. Jobben har likevel tvunget ham til å finne ut hvor han står i eksistensielle spørsmål. For fire år siden konverterte Vegard Bruun Wyller til katolisismen.

– Møtet med det ondes problem – barn som lider – får noen til å konkludere med at Gud ikke finnes. Mitt svar ble å prøve å finne Gud oppi dette, forteller han.

Vegard opplever det som et gjennomgående problem at medisinen ikke er åpen om disse sidene ved tilværelsen.

– Alle har et livssyn. Jeg har ofte tenkt at det ligger under diskusjoner vi har, for eksempel om hvorvidt vi skal avslutte aktiv behandling hos en døende pasient. Et slikt valg er preget av hva man tror på etter døden, men vi snakker ikke om det. For den norske kulturen har privatisert Gud og gjort livssyn til noe privat. Men i et stadig mer heterogent samfunn bør vi finne en måte å snakke med hverandre om dette på. Til tross for at mange kolleger føler på dette, var det få jeg snakket med om livssyn før jeg møtte en muslimsk kollega på julebord. Vi snakket om det. Etter å ha tatt et glass vin.

ARVEN. Brødrene Bruun Wyller kommer fra en familie som ser ut til å være genetisk disponert for å ta doktorgrader. En tredje bror er professor i teologi. Faren, Thomas Christian Wyller, var professor i statsvitenskap. Torgeir er professor i geriatri. Hva gjør man som yngstemann i en sånn familie?

I 2007 tok Vegard en doktorgrad på kronisk utmattelsessyndrom (ME) blant unge. Pasientene kom til Rikshospitalet der han jobbet, og han så at de trengte hjelp. Noen som interesserte seg for dem.

– At det var et viktig og utforsket felt, ga muligheter til å bidra ordentlig, forklarer han.

Som forsker har Torgeir studert forvirringstilstander hos eldre. I dag har han og Vegard et forskningsprosjekt sammen, der de undersøker hjernens påvirkning på ▶

► resten av kroppen; en felles problemstilling for demens og ME.

– Har bakgrunnen din gjort at du har følt et prestasjonspress?

Vegard tenker seg om. Så rister han på hodet.

– Nei. Alt jeg driver med, er interessestyrt. Jeg har aldri følt noen ytre krav om å bli lege. Men hvor kommer ens motivasjon fra? Jeg har nok alltid hatt et indre driv etter å gjøre ting. Det kommer kanskje av at det er noe jeg er fortrolig med. Det er et stort engasjement i vår familie. En sterk nysgjerrighet. På mye. Vår mor, Kari Bruun, er i en alder av 82 år fremdeles leder av Eldreaksjonen.

Som ung deltok Vegard og Torgeirs far, Thomas Christian Wyller, i motstandsarbeidet under annen verdenskrig. Han ble arrestert og satt tre år på Grini. Som akademiker har han uttalt at hans første kjærlighet var det personlige engasjementet, og i 2000 fikk han Fritt Ords pris.

12 år senere døde han, i huset han hadde tilbrakt hele sitt voksenliv i.

– Pappa døde av kreft hjemme i sengen sin. Han kunne dø hjemme fordi vi var mange rundt ham og Torgeir og jeg hadde den medisinske kompetansen som var nødvendig på slutten. Det var en fantastisk mulighet, sier Vegard.

– Faren din var en ihuga ateist?

– Ja. Men han var opptatt av livssyn og verdier, og selv om han ikke begrunnet det kristent, beundret jeg hans moralske kompass.

ALDERSDISKRIMINERING. Da Thomas Christian Wyller døde, hadde han en mild form for alzheimer. Det kjente Torgeir godt til fra jobb. Men nå gjaldt det hans egen far.

– Hva jeg lærte av å ha faren min hjemme helt til det siste?

Geriateren tygger på spørsmålet før han svarer:

– Hvordan kroppen og sjelen henger sammen. Og hvor viktig det var å gi ham en verdig avslutning.

For Torgeir og Vegard er det en grunnleggende tanke at mennesket er en integrert enhet, ikke biter av organer.

– I helsevesenet er man opptatt av demenskartlegging; hvordan funksjoner som språk og retningsoppfatning svikter. Men vi er dårlige til å beskrive det som er bevart. Til tross for at det er de ressursene personen skal bygge videre på, og som gjør at alle er forskjellige, påpeker Torgeir.

Egentlig burde alle bli geriatere, mener broren, som synes vår vestlige kultur behandler gamle folk dårlig.

– Så mye av vårt egenverd er knyttet opp til å være funksjonsmessig på høyden. Alle synes det er stas med 90-åringene som går Birken. Spørsmålet er hva vi gjør for dem som

blir avhengige av hjelp. Det er noe skummelt med et samfunn som knytter verdighet til funksjonsevne.

Torgeir mener dagens helsevesen står i fare for å bikke for langt i retning av ikke å se potensialet i livsforlengende behandling for eldre.

– Det er ikke et mål å holde folk kunstig i live for enhver pris, men man skal ikke dø av sykdommer som kan behandles på en god måte. Det er aldersdiskriminering ikke å behandle eldre på sykehus, med den gode teknologien vi har tilgjengelig.

OPPRØREREN. For Torgeir Bruun Wyller er jobben, troen og samfunnsengasjementet vevd sammen. De siste årene har overlegen ledet Helsetjenesteaksjonen. Den ønsker å påvirke helsepolitikken og sette pasienten i sentrum. Torgeir, som har en overordnet stilling og sitter trygt, føler det som en plikt å si fra: Dagens helsevesen styres som en butikk. Eller en pølsefabrikk.

– Vi er i ferd med å innføre det verste fra to verdener: kapitalismens grådighet og mangel på solidaritet, og sosialismens kontrollbehov og stivbente tungroddhet. Loven om helseforetakene ligner aksjeloven. Det er ikke noe galt i å styre et AS for å maksimere eiernes profitt, men det er ikke det som er helsevesenets motivasjon, sier Torgeir.

– Hva er det du er bekymret for?

– At idealistene skal slutte. At helsepersonell skal miste glød og motivasjon når man ikke lenger premieres for å holde folk i hånden. Det vi *burde* foredle, som idealisme og fagetikk, blir ikke verdsatt lenger. Systemet gjør at vi er i ferd med å gå fra å ønske godt for pasientene til å bli ansatte som kan levere en god rapport og bli likt av sjefen.

– Er det mange som deler disse bekymringene?

– Ja. Det snakkes om dette i kantinene, men få tør ta diskusjonen i offentligheten. Folk oppfatter det som risikabelt å si. Å drive sykehus etter samlebandsprinsipp er fint for dem som kommer med en ferdig bestilling. Men mange kommer ikke med en ferdig bestilling. De er likevel syke. Da må vi ha tid til å finne ut hva som feiler dem, og de må få tid til å komme seg.

En barnelege og en geriatere. Under intervjuet har de sittet skulder ved skulder.

– Hva hadde skjedd hvis dere hadde byttet jobb?

Brødrene ser lattermildt på hverandre. De har lekt med tanken.

– Men jeg synes jeg ser meg med en baby på 500 gram, sier Torgeir. – Jeg ville fått panikk. ●

tonje.egedius@aftenposten.no

→ **Felleskap.** Hverken Vegard eller Torgeir Bruun Wyller vet noe bedre sted å bo enn i generasjonsboligen de vokste opp i. Ikke bare fordi det er et vakkert hus med en fin beliggenhet, men på grunn av fellesskapet. På tvers av generasjonene.

